

Avaluació del programa «Voluntaris per la llengua»

Aquest article presenta les principals conclusions de l'estudi d'avaluació del programa «Voluntaris per la llengua», promogut per la Secretaria de Política Lingüística. L'estudi ofereix dades sobre els perfils sociodemogràfic i sociolingüístic dels participants, tant dels voluntaris com dels aprenents. Així mateix s'hi recull la valoració que els participants fan del programa. L'estudi l'ha portat a terme l'empresa Centro Informático de Estadísticas y Sondeos, SA sota la direcció tècnica de l'Institut de Sociolingüística Catalana de la Secretaria de Política Lingüística.

Objectius

La Secretaria de Política Lingüística ha promogut un estudi per avaluar el programa «Voluntaris per la llengua». Impulsat per la Secretaria de Política Lingüística, l'Institut Català del Voluntariat i la Secretaria per a la Immigració de la Generalitat de Catalunya, el programa «Voluntaris per la llengua» vehicula les iniciatives de les entitats culturals i de voluntariat en la creació de parelles lingüístiques, en què el voluntari comparteix unes hores de conversa en català amb la persona que vol aprendre a parlar-lo.¹

L'enquesta ha estat encarregada a l'empresa Centro Informático de Estadísticas y Sondeos, SA i el treball de camp s'ha realitzat entre setembre i novembre de 2004.

Els objectius de l'estudi han estat els següents:

- Conèixer les característiques sociodemogràfiques dels participants en el programa, tant dels voluntaris com dels aprenents: població i lloc de naixement, edat, sexe, ocupació, coneixements de català, llengua primera, pertinença a una entitat, temps d'estada a Catalunya (voluntaris) i coneixements d'altres llengües, assistència a cursos de català i tipus de cursos (aprenents).
- Conèixer el grau de satisfacció dels participants, el grau subjectiu d'aprenentatge de català dels aprenents i l'interès per continuar en el futur les sessions de conversa.
- Conèixer l'opinió dels participants sobre altres qüestions del programa com les condicions organitzatives de les sessions de conversa, la utilització dels materials i altres recursos didàctics recomanats per la Secretaria de Política Lingüística (SPL) i el Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL).

Finalment, assenyalar que aquest article és una síntesi de l'estudi.² Podreu trobar igualment un article més ampliat de Joan Solé, Jonatan Castaño i Agustí Díaz al número de primavera-estiu 2005 de la revista electrònica *Noves SL* (<http://www.gencat.net/llengcat/presidencia/noves>).

1. Per a més informació sobre el programa, vegeu l'article de Laura Jaime, Montserrat Puigdemogolas i Mercè Romagosa en el número 28 de LLENGUA I ÚS.
 2. Podeu consultar aquest estudi complet al Centre de Documentació en Sociolingüística de l'Institut de Sociolingüística Catalana de la Secretaria de Política Lingüística.

L'estudi sociolingüístic s'ha realitzat mitjançant 1.300 entrevistes telefòniques, a 650 voluntaris i 650 aprenents, d'un univers d'estudi de 4.016 individus participants en el programa fins a novembre de 2004. L'error estadístic de la mostra és de +/-2,24%. El qüestionari s'ha preparat en un grup de treball de tècnics de la Secretaria de Política Lingüística (SPL) i del Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL). L'Institut de Sociolingüística Catalana (ISC) també ha realitzat una entrevista en profunditat a una voluntària. Tal com ja s'ha esmentat, el treball de camp l'ha realitzat la consultora Centro Informático de Estadísticas y Sondeos, SA sota la direcció tècnica de l'ISC.

El treball de camp s'ha dut a terme entre els dies 22 de setembre i 30 de novembre de 2004. La durada mitjana de les entrevistes ha estat, en el cas dels voluntaris, de nou minuts, i en el cas dels aprenents, d'onze minuts i cinquanta-un segons.

Perfil sociodemogràfic dels aprenents

El 77,2% dels adscrits com a aprenents al programa «Voluntaris per la llengua» són dones, mentre que un 22,7% són homes. La mitjana d'edat del col·lectiu d'aprenents és de 39 anys. Destaca la menor participació com a aprenents de persones de més de 55 anys.

Pel que fa a la procedència dels aprenents, el 40% són nascuts a països llatinoamericans, entre els quals destaquen l'Argentina, Colòmbia, l'Equador i Perú. Un 38,5% dels aprenents són nascuts a l'Estat espanyol i són majoritàriament dones de més de 41 anys. Hi ha un 8,9% d'aprenents que són nascuts a Catalunya, majoritàriament a la ciutat de Barcelona i dones de 31 a 40 anys.

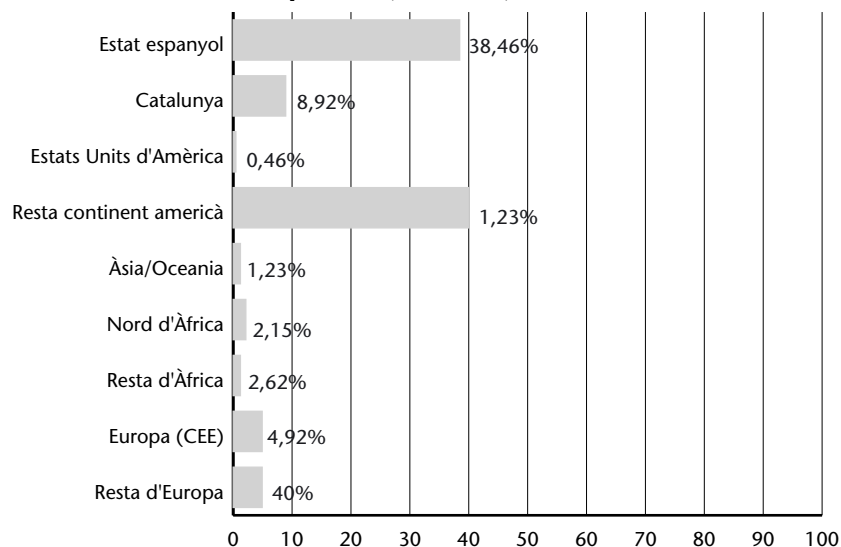
Pel que fa a la situació laboral, el 55,5% dels aprenents afirma estar ocupat. El nivell d'ocupació és més alt entre els homes (64,2%) que entre les dones (53%). Pel que fa a les feines que desenvolupen, es concentren en els sectors de la restauració, serveis personals, protecció i venedors de comerços (20,8%).

En relació amb la formació acadèmica, el 42,9% afirma que té estudis universitaris de segon cicle. Aquesta resposta és significativament més alta entre els homes (53,4%) que entre les dones (39,8%).

Respecte al coneixement que tenen de la llengua catalana, autoqualifiquen la seva capacitat d'entendre el català i de llegir el català com a notable, mentre que

Dades sociodemogràfiques dels participants al programa

Gràfic 1. Procedència dels aprenents (base = 650)

l'aptitud per parlar el català i escriure'l la qualifiquen de suficient. Cal destacar que entre les dones la mitjana assolida en la variable entendre el català és més alta que entre els homes i que els aprenents de més de 55 anys són els que consideren tenir un pitjor coneixement de la llengua catalana en les quatre aptituds valorades.

Perfil sociodemogràfic dels voluntaris

El 68,9% dels adscrits com a voluntaris al programa són dones, mentre que sols un 31,1% són homes. La mitjana d'edat del col·lectiu de voluntaris és de 44 anys. Destaca entre els homes el grup dels qui tenen entre 31-40 anys i entre les dones el grup de 41-55 anys.

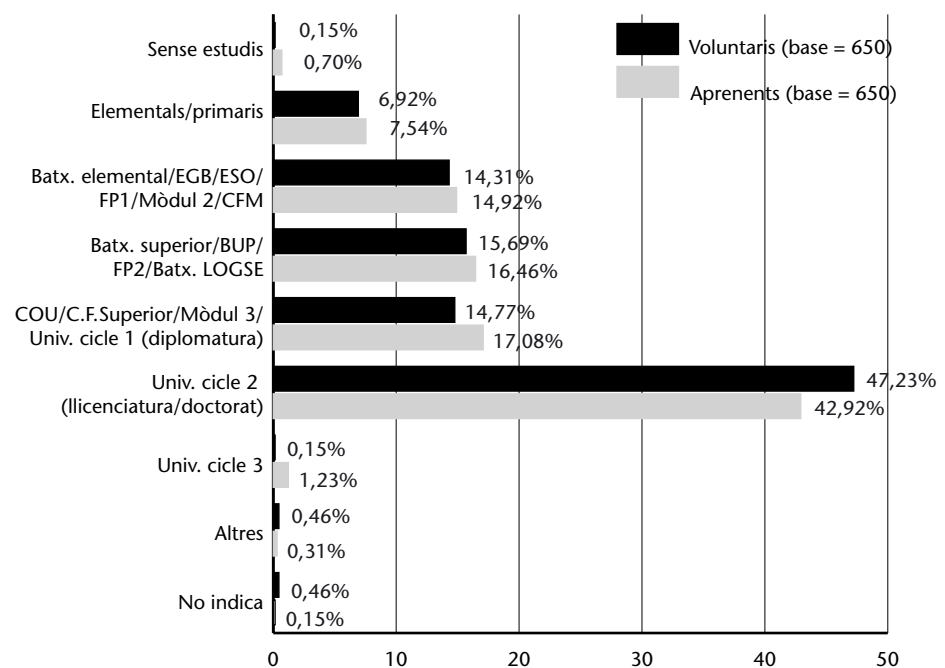
Pel que fa a la procedència dels voluntaris, el 92,2% són nascuts a Catalunya, i d'aquests un 42,9% a la ciutat de Barcelona, mentre que un 6,2% són nascuts a la resta de l'Estat espanyol.

Pel que fa a l'ocupació laboral, el 61,5% dels voluntaris afirma estar ocupat. El nivell d'ocupació és més alt entre els homes (71,3%) que entre les dones (57,1%). Pel que fa a l'ocupació, destaquen els tècnics (científics, intel·lectuals, de suport i docents) i els empleats administratius.

Pel que fa a la formació acadèmica, el 47,2% afirma que té estudis universitaris de segon cicle. Aquesta aquesta resposta és tendencialment més alta entre els homes (51,5%) que entre les dones (45,3%).

Respecte al coneixement que tenen de la llengua catalana, qualifiquen la seva aptitud per entendre, llegir i parlar el català com a excel·lent, mentre que la capacitat per escriure'l la qualifiquen de notable. Cal destacar que entre les dones la mitjana assolida en la variable entendre el català és més alta que entre els homes, i en canvi entre els homes la mitjana assolida en la capacitat d'escriure el català és més alta que entre les dones. Els voluntaris de menys de 30 anys són els que consideren tenir un millor coneixement de la llengua catalana en les quatre aptituds valorades. Destaca sobretot la valoració que fan de la seva capacitat per escriure català, significativament superior a la resta de voluntaris.

Gràfic 2. Formació acadèmica dels participants al programa

Perfil sociolingüístic dels aprenents

En relació amb la capacitat d’entendre el català, en una escala de 0 a 10, aquesta és més alta en les dones (7,94) que en els homes (7,25). Aquesta diferència per sexe també s’observa en les altres capacitats estudiades: saber llegir (7,29 dones; 7,12 homes), saber parlar (5,64 dones; 5,6 homes) i saber escriure (5,01 dones; 4,97 homes).

Pel que fa a l’edat, les habilitats minven com més augmenta l’edat. Així, els aprenents de més de 55 anys són els qui tenen un pitjor coneixement de la llengua catalana en les quatre capacitats valorades.

En relació amb les altres llengües parlades pels aprenents, destaca el castellà (88%), l’anglès (49,85%) i el francès (23,3%) (vegeu el gràfic 4).

Quant a la primera llengua que els aprenents varen parlar a casa, el 83,38% afirmen que és el castellà (vegeu el gràfic 3).

La llengua habitual dels aprenents és el castellà en un 92,31% dels casos. Cal esmentar també que un 13,54% afirma que habitualment parla català.

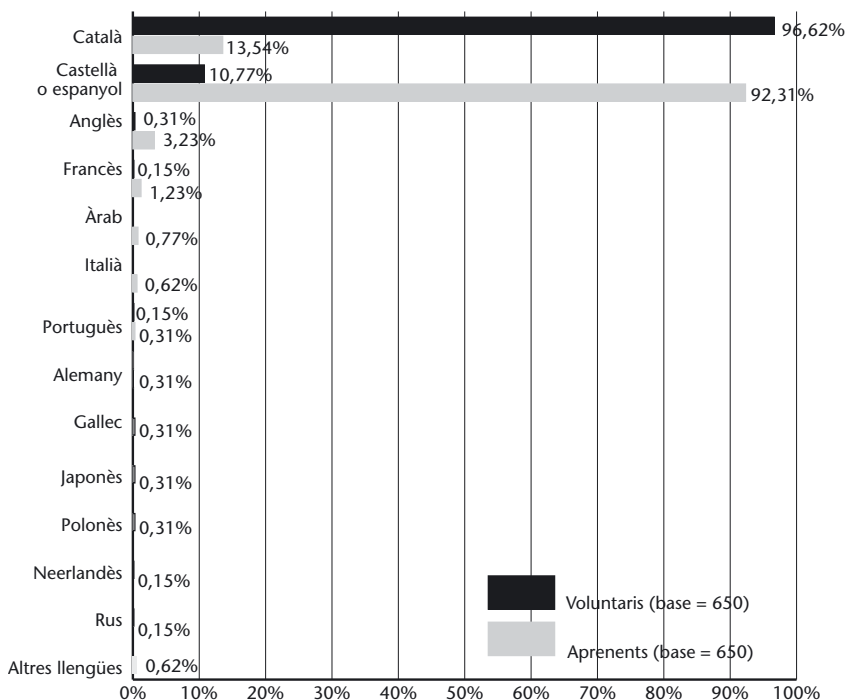
Perfil sociolingüístic dels voluntaris

Les dades referides als voluntaris ens indiquen que la capacitat de llegir català és de 9,31 per a les dones i de 9,29 en el cas dels homes. Quant a la capacitat de parlar, la mitjana assolida és de 9,01 per a les dones i de 8,99 per als homes. Per acabar, si ens fixem en la capacitat d’escriure el català, la mitjana és de 7,88 en les dones i de 8,17 en el cas dels homes voluntaris.

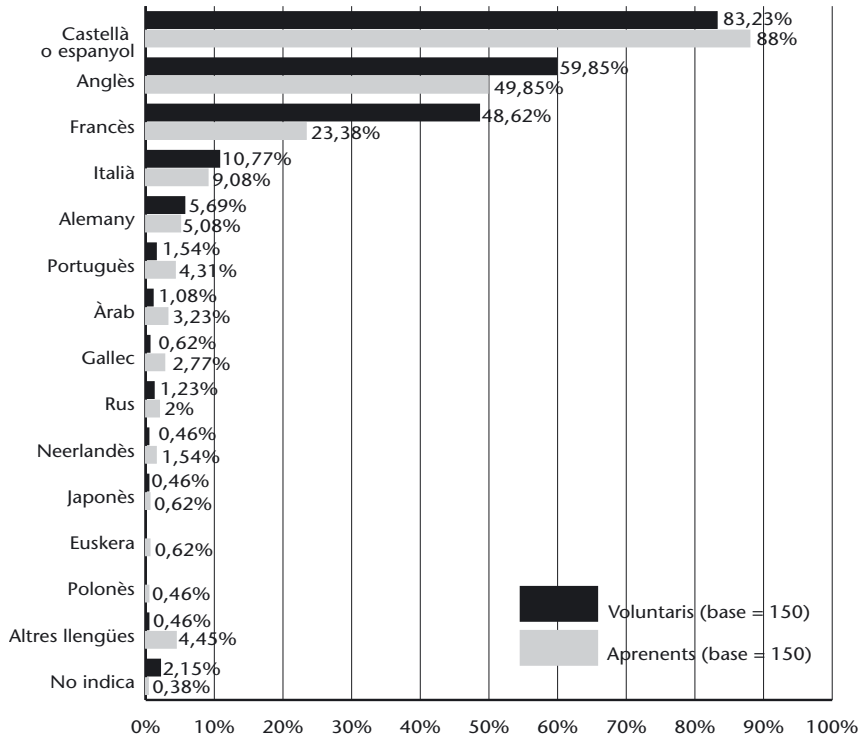
Pel que fa a l’edat, igual que en el cas dels aprenents, les capacitats baixen a mesura que augmenta l’edat. Els voluntaris de menys de 30 anys són els que consideren tenir un millor coneixement de la llengua en les quatre aptituds valorades.

En relació amb les altres llengües parlades pels voluntaris, afirmen parlar anglès un 59,85%, i francès un 48,62%. Els altres idiomes més parlats són l’italià (10,77%) i l’alemany (5,69%) (vegeu el gràfic 4).

Gràfic 3. Llengua parlada habitualment pels participants al programa

Gràfic 4. Altres llengües que saben parlar els participants al programa

Pel que fa a la primera llengua que varen parlar a casa els voluntaris, aquesta és en un 80,92% dels casos el català, mentre que un 21,08% afirma que la seva primera llengua va ser el castellà (vegeu el gràfic 3).

La llengua habitual dels voluntaris és el català en un 96,62% dels casos.

Valoració i satisfacció del programa

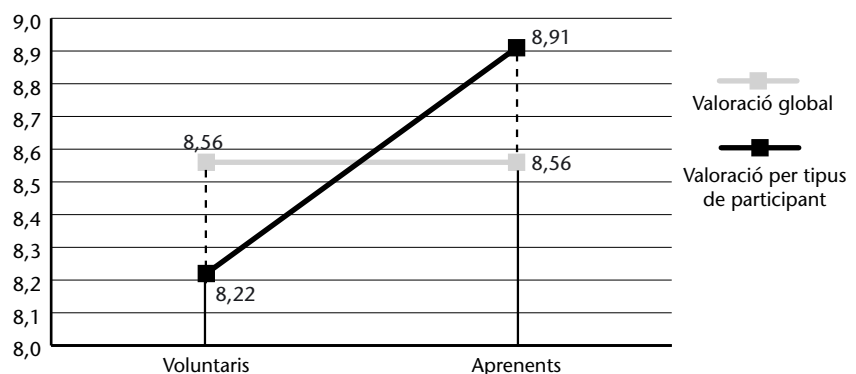
Grau de satisfacció

El grau de satisfacció global del programa dels inscrits que han fet alguna trobada, en una escala entre 0 i 10, és de 8,56. S'observa que la satisfacció global amb el programa entre els aprenents (8,91) és més alta que entre els voluntaris (8,22).

Pel que fa a les edats, els voluntaris que puntuen més alta la satisfacció amb el programa són els majors de 55 anys, mentre que entre els aprenents són els de 41-55 anys els qui millor puntuen.

Pel que fa a la utilitat del programa, aquesta és valorada amb una nota mitjana

Gràfic 5. Valoració global del programa

de 8,66. De la mateixa manera que en analitzar la satisfacció global, observem que la mitjana d'utilitat és entre els aprenents (8,91) més alta que entre els voluntaris (8,22).

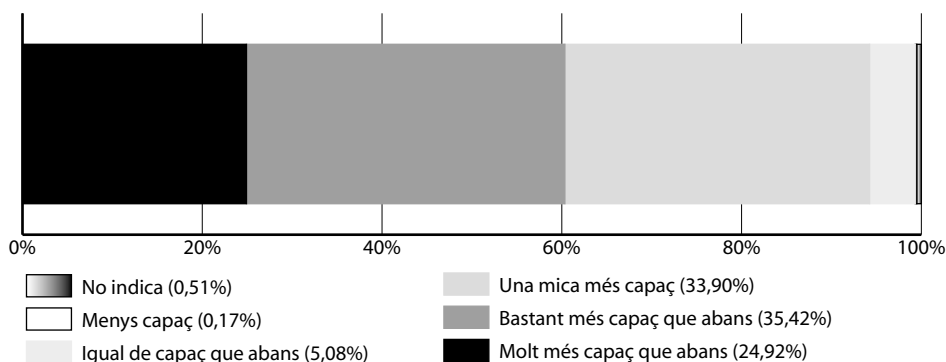
També s'observa, igual que en la valoració global, que, pel que fa a les edats, els voluntaris que puntuen més alta la utilitat del programa són els majors de 55 anys, mentre que entre els aprenents són els de 41-55 anys els qui millor puntuen.

Incidència en l'ús del català

Quant a la incidència del programa en l'ús del català entre els aprenents que hi han participat destaquem:

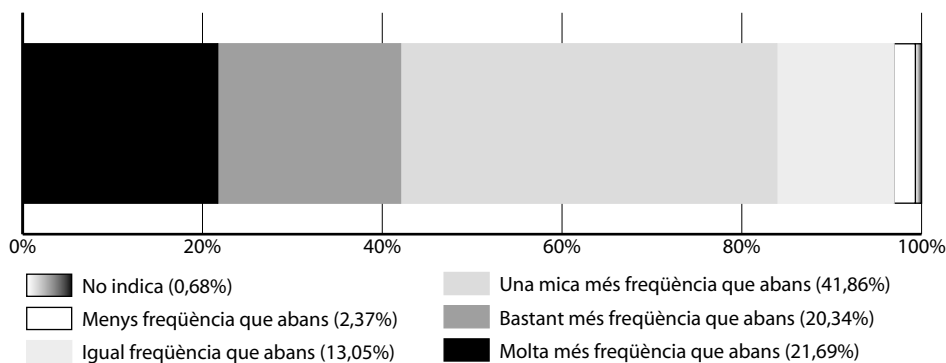
- El 95% dels aprenents que han participat en les trobades afirmen sentir-se més capaços de parlar català: un 24,9% diu sentir-se molt més capaç, un 35,4% se sent bastant més capaç i un 33,9% una mica més capaç.

Gràfic 6. Valoració de la capacitat de parlar català en relació amb abans de l'experiència

- El 84% dels aprenents que han participat en les trobades afirmen emprar més el català ara que abans de fer el programa: un 21,7% diu fer-ho amb molta més freqüència, un 20,3% amb força més freqüència i un 41,9% amb una mica més de freqüència.

Gràfic 7. Valoració de la freqüència amb què parla català en relació amb abans de l'experiència

- És important ressaltar també que existeix una relació directa entre l'apreciació que l'aprenent fa de la seva capacitat per parlar en català i la freqüència amb què considera que ara parla català: com més capacitat es creu haver obtingut més freqüència d'ús.

Valoració d'aspectes organitzatius

De les variables analitzades s'observa que la que assoleix una valoració més alta són «les recomanacions de la sessió inicial o de presentació de voluntaris» (8,39), i la més baixa és la satisfacció amb el material de suport *Viure a Catalunya. Comencem a parlar* i *Viure a Catalunya. Vocabulari en imatges* (7,69). Cal destacar que aquesta valoració baixa del material de suport es dona tant entre voluntaris com entre aprenents.

Per finalitzar anotem que els aprenents atorguen notes significativament més altes en totes les seves valoracions que els voluntaris.

Aspectes positius del programa

a) segons els aprenents:

Entre els principals aspectes positius enunciats obertament pels aprenents (aprenentatge de la llengua, pèrdua de la vergonya, contacte amb catalans, coneixement del país, millorar la fluïdesa, etc.), quatre estan relacionats amb l'ús de la llengua catalana. Així, un 43,9% enuncia com a aspecte positiu del programa l'aprenentatge del català, un 31,19% diu que li ha suposat perdre la por o la vergonya de parlar català, un 20,2% ha millorat la fluïdesa i un 14,2% afirma que ha estat positiu el fet de poder parlar en català.

Pel que fa a altres tipus de factors positius, observem un segon gran bloc relacionat amb els aspectes que podríem definir com a «socials». Un 29,3% afirma que ha estat positiu perquè ha pogut tenir contacte amb catalans o hi ha fet amistat i un 23,2% afirma que ha estat positiu pel que els ha aportat en relació amb el coneixement o la integració a Catalunya.

Altres aspectes positius que enuncien els aprenents són: l'ajut rebut dels voluntaris, l'automotivació entesa com una forma d'esforç o repte personal i la possibilitat d'assolir una millora laboral o professional.

b) segons els voluntaris:

Prenent com a base els voluntaris que afirmen haver fet alguna trobada, observem que entre els principals aspectes positius (que es parli més català, contacte amb altres persones, coneixement d'altres cultures, difusió de la llengua, etc.), dos estan relacionats amb l'ús de la llengua catalana. Així, un 32,01% enuncia com a aspecte positiu del programa que més gent parli català i un 24,42% diu que suposa la difusió del català.

En segon lloc tenim els aspectes que podríem definir com a socials. Un 31,19% afirma que ha estat positiu perquè ha pogut tenir contacte o fer amistat amb altres persones i un 11,72% afirma que ha estat positiu perquè ha pogut intercanviar o compartir experiències.

En un tercer bloc d'aspectes relacionats amb la solidaritat, un 21,29% creu que ha estat positiu perquè ha pogut ajudar altres persones i un 4,62% diu que el programa és positiu per la utilitat que té per als aprenents.

Aspectes del programa que es poden millorar

a) segons els aprenents:

El 42,4% dels aprenents que han fet alguna trobada afirmen literalment que no hi ha cap aspecte a millorar. Respecte al programa les aportacions que fan els aprenents són estadísticament poc significatives (per sota del 3%), però qualitativament destacables:

- consideren que hi hauria d'haver més voluntaris
- creuen que s'hauria de fer més publicitat o divulgació del programa
- creuen que el programa hauria de durar més
- creuen que s'hauria d'ampliar l'oferta

Finalment pel que als aspectes a millorar relacionats amb els voluntaris:

- alguns aprenents comenten que hauria de millorar el grau de compromís amb el programa
- alguns també diuen que caldria millorar la capacitat didàctica dels voluntaris

b) Segons els voluntaris:

El 37,3% dels voluntaris participants afirmen que no hi ha cap aspecte a millorar.

Respecte al programa:

- destaca el fet que un 7,76% creu que s'hauria de fer més publicitat o divulgació del programa
- alguns consideren que hi hauria d'haver més voluntaris
- també certs voluntaris creuen que el programa hauria de durar més.

Finalment pel que fa als aprenents:

- alguns voluntaris afirmen que aquests haurien de millorar el compromís
- certs voluntaris comenten que hauria de millorar la formació i/o la capacitat dels aprenents.

- El perfil dels voluntaris que participen al programa de «Voluntaris per la llengua» és el d'una dona (68,92%), d'una mitjana d'edat de 44 anys, nascuda a Catalunya (91,15%).

Pel que fa l'ocupació, aquesta és superior en els voluntaris homes (71,29%) i la formació acadèmica també és superior en els homes, ja que el 47,23% afirma tenir estudis universitaris de segon cicle.

- El perfil dels aprenents és també el d'una dona (77,23%), d'una mitjana d'edat de 39 anys, nascuda en un país llatinoamericà (40%).

L'ocupació és superior també en el cas dels aprenents homes (55,54%) i la formació també, ja el 53,38% dels aprenents homes declara tenir estudis universitaris de segon cicle.

- Atès que els aprenents desocupats que busquen feina és possiblement el grup que té més probabilitats d'augmentar el coneixement i l'ús del català, seria important difondre el programa entre institucions i entitats dedicades a l'ocupació laboral (Servei d'Ocupació de Catalunya i oficines de col·locació).

- La valoració del programa és molt alta en el conjunt de participants (8,56). És significatiu, però, que la valoració sigui superior en el cas dels aprenents que en el dels voluntaris, a causa probablement d'unes expectatives altes dels voluntaris en relació amb els resultats obtinguts.

- El programa permet als aprenents crear vincles afectius amb persones voluntàries i els ajuda a crear o ampliar les seves xarxes socials, que en molts casos eren exclusivament castellanoparlants. Per als voluntaris amplia i renova encara més la seva cosmovisió i situa d'una manera pràctica la llengua catalana en relació amb la immigració.

- Quant als aspectes positius del programa, els aprenents declaren que l'experiència els ha servit per aprendre el català, per perdre la por o la vergonya a parlar-lo i per millorar la fluïdesa.

Els voluntaris destaquen que el programa ha servit perquè la gent parli més català o bé per incrementar la difusió del català.

- Per acabar, tot i que hi ha un percentatge significatiu de participants que expressen que no hi ha cap aspecte a millorar del programa, cal assenyalar que un grup d'aprenents desitjaria que s'incrementessin el nombre de trobades del programa, i també que es revisessin els materials de suport lliurats a l'inici.

Conclusions